שו א ב ג מיי פכ"ו מהלי סנהדרין הלי א סמג לאוין רע:

יז ד ה מיי פי״ב מהל׳ רוצח הלכה טו: יח ו מיי׳ פ"ב מהלי שכנים הל' טו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנו סעיף

ד:
יש ז ח מיי׳ שם הלכה יח
מוש"ע שם פעיף ה:
ב ט מיי׳ שם הלכ׳ יז סמג מס טוש"ע ח"מ סי

לעזי רש"י

. הרצו"ן [היריצו"ן]. קיפוד. ביי"ש [בי"ש] (בד"ה שישנא). (שיש) חום אפור. לו"ר. דפנה. ביי"ש (בד"ה ודפנא).

מוסף רש"י

שישא. שיש לבוע, לא לבן ולא שחור אלא כעין ירוק, בלע"ו בי"ש (פובה נא:). ולט שנות מנט כעין ינוק, גלע"ז ני"ש (סובה נא:). אפיק שפה ועייל שפה. שורה של אבנים נכנסה ושורה יולאה (שם). כי אידורא דימא. כגלי הים, שהאבנים משונים במראיהן זו מזו והעינים המסתכלות בהן והעינים המסתכלות בהן שוטטות ונראות כאילו גלי הים הם נדים ונעים (שם). שחתכוהו מגדולתו. נימי וה בארוכותו. נ שהרי בל מלחא במלכותו ליוש המדי, שנאמר (דניאל ו) ועלה מנחוי הרדיב ו) ועלה מנחוי הרדיב די דניאל חד מנהוו. וכו כורש. שנאמר (שם) ודניאל הצלח במלכות דריוש ובמלכות כורש פרסאה, וכשמלך אחשורוש מתכו מגדולתו (מגילה טו.).

מוסף תוספות

א. דהכי נקטינן משמיהו דרבוותא קמאי ז״ל דכל השיא לא לגמרי איתותב . אלא למקשה בעלמא הוא דקשיא ואיכא נמי דהילכתא נינהו. רמנ״ן,

רבינו גרשום (המשך) [לעיל ב:] בגינה הסמוכה לעיר אבל בבקעה של שדות כו': הא סתמא. דיש שגודרין ויש שאין גודרין: השתא סתם גינה. דאיכא מחייבין סתם בקעה דליכא מחייב: אמר היזק ראיה מחייב: אמר היזק ראיה מחייב: אמר אביי ה"ק. כלומר כגון חסורא מיחסרא וכן גינה סתם משום דאיכא היזק ראיה ובמקום שנהגו לגדור בבקעה מחייבין אותו: א״ל רבא. לאביי אי הכי כדקא תרצת א״כ מאי אבל דקתני במתני׳ אבל בבקעה לא איירי בדינא דבקעה כלל היינו דקתני בסיפא אבל בבקעה דעד השתא אלא לדעתך דתרצת דרישא איירי בבקעה מאי אבל בבקעה תו דתני בסיפא: אלא אמר רבא. אנא מתריצנא דלא תקשי אבל בגינה סתם דינא סתם כדינא דמקום שנהגו לגדור בבקעה [']דמ לגדור ועדיין לא

שבל דברי מלכות נחתבין על פיו. לפי תרגוס [של] אחשורוש ש נענש הרבה שנהרג דכתיב ויגידו למרדכי את דברי אסתר ולא כתב התם התך לפי שהרגו המן על שהיה משיב דברים בין אסתר למרדכי ומיהו גמ' שלנו אין תופס כן דדרשינן במגילה (דף טו.) והתך להיכן הלך ומפרש לפי

שאין משיבין על הקלקלה: הבי קתני וכן בגינה סתם כו'. וסיפא נמי יש לפרש כן אבל סתם בקעה ומקום שלא נהגו לגדור בגינה אין מחייבין אותו:

והא מבחוץ קתני קשיא. ותיונתה אינה דמצינן למימר היינו שבולט חוך לחומה מ"מ קשיא היא דא"כ מחוץ הוה ליה למיתניא: י בירו ליה חבריה ושדי ליה. אע"ג דלעיל אמר גוווא מידע ידיע בהולא לא ידיע:

אהדר ליה כלילא דיילי נהרינהו לעיניה יומא חד אתא ויתיב קמיה אמר חזי מר האי עבדא בישא מאי קא עביד אמר ליה מאי אעביד ליה א"ל נלמייה מר אמר ליה [כתיב] וגם במדעך מלך אל תקלל אמר ליה האי לאו מלך הוא א"ל יוליהוי עשיר בעלמא וכתיב ובחררי משכבך אל תקלל עשיר יולא יהא אלא נשיא וכתיב יונשיא בעמך לא תאור א"ל ⁰בעושה מעשה עמך והאי לאו עושה מעשה עמך א"ל מסתפינא (6) מיניה א"ל ליכא איניש דאזיל דלימא ליה דאנא ואת יתיבנא א"ל כתיב כי עוף השמים יוליך את הקול

ובעל כנפים יגיד רבר א"ל אנא הוא אי הואי ידענא דוהרי רבנן כולי האי לא הוה קטילנא להו השתא מאי תקנתיה דההוא גברא א"ל הוא כבה אורו של עולם דכתיב יכי גר מצוה ותורה אור ילך ויעסוק באורו של עולם דכתיב יונהרו אליו כל הגוים איכא דאמרי הכי א"ל הוא סימא עינו של עולם דכתיב והיה אם מעיני העדה ילך ויתעסק בעינו של עולם דכתיב ∙הנני מחלל את מקדשי גאון עווכם מחמד עיניכם א"ל מסתפינא ממלכותא א"ל שדר שליחא וליזיל שתא וליעכב שתא ולהדר שתא אדהכי והכי סתרית [ליה] ובניית [ליה] עבד הכי שלחו ליה אם לא סתרתה אל תסתור ואם סתרתה אל תבני ואם סתרתה ובנית עבדי בישא בתר דעבדין מתמלכין אם זיינך עלך ספרך כאן לא רכא ולא בר רכא הורדום [עבדא] קלניא מתעביד מאי רכא מלכותא דכתיב יאנכי היום רך ומשוח מלך ואי בעית אימא מהכא יויקראו לפניו אברך יאמרי מי שלא ראה בנין הורדום לא ראה בנין נאה [מימיו] במאי בנייה אמר יורבה באבני שישא ומרמרא איכא דאמרי באבני כוחלא שישא ומרמרא אפיק שפה ועייל שפה כי היכי דנקביל סידא סבר 🌣 למשעייה בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר מפי דמיחזי כי אידוותא דימא ובבא בר בומא יהיכי עבד הכי והאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא ר' יהושע בן לוי המפני מה נענש דניאל מפני שהשיא עצה לנבוכדנצר שנאמר "להן מלכא מְלכִי ישפר עלך וחמאָיך בצדקהָ פרוק ועויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותך וגו' וכתיב ייכולא מטא על נבוכדנצר מלכא וכתיב ייולקצת ירחין . תרי עשר וגו' איבעית אימא שאני עבדא דאיחייב במצות ואיבעית אימא שאני בית המקדש דאי לא מלכות לא מתבני ודניאל מנלן דאיענש אילימא משום דכתיב ¹ותקרא אסתר להתך סואמר רב התך זה דניאל הניחא למ״ד שחתכוהו מגדולתו אלא למ"ד שכל דברי מלכות נחתכין על פיו מאי איכא למימר דשריוהו לגובא דארייוותא: הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי ילאתויי אתרא דנהיגי בהְוצא ודפנא: לפִיכָך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם: פשימא לא צריכא דנפל לרשותא דחד מינייהו אי נמי הדפנינהו חד לרשותא דידיה מהו דתימא ניהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה קמ"ל: וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו: הא גופא קשיא אמרת וכן בגינה מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו הא סתמא אין מחייבין אותו אימא סיפא אבל בקעה מקום שנהגו שָלא לגדור אין מחייבין אותו הא סתמא מחייבין אותו השתא סתם גינה אמרת לא סתם בקעה מיבעיא אמר אביי ה"ק וכן סתם גינה ובמקום שנהגו לגדור בבקעה מחייבין אותו אמר ליה רבא אם כן מאי אבל אלא אמר רבא "הכי קתני וכן סתם גינה כמקום שנהגו לגדור דמי ומחייבין אותו אבל סתם בקעה כמקום שלא נהגו דמי ואין מחייבין אותו: אלא אם רצה כונם לתוך שלו ובונה ועושה חזית: מאי חזית אמר רב הונא אכפיה ליה לקרנא לבר ונעביד מלגיו עביד חבריה נמי מלבר ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי גייז ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא גיזוזא מידע ידיע איכא דאמרי אמר רב הונא מיכפא לקרנא מלגיו ונעבד מלבר גייז ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא אי הכי השתא נמי לייף ליה חבריה ואמר דידי ודידיה הוא ליפופא מידע ידיע והא מבחוץ קתני קשיא רבי יוחנן אמר נשעייה

הא מבחוך התני: לייף ליה. מחבר חזית אחרת ללדו: ללד שלו. ולקמיה פריך נשעייה

. אבל בבקעה לאשמעינן דינא דסתם בקעה דכמקום שנהגו שלא לגדור דמי דאין מחייבין לגדור דהשתא מיתרצא כולה מתני׳: ועושה לכותל חזית. סימז היכרא שידעו בני אדם שזה בנאו כולו בקרקע שלו משלו לפיכד כיוז דעשה חזית אם נפל הכותל כו': דנישה לכותר חזיית. סימן היכרא שידעו בני אדם שזה בנאו כולו בקרקע שלו משכו לפיכך כיון דעשה חזית אם נפל הכותול כח: דרייף ליה קרנא מלפד. דלשקע בראש הכותל בסופו קנים בטיט ויכוף ראשם של קנים מבחוץ לצד הכותל לצד אויר חבירו. אדל אידך חבירו וכייף ליה נמי מלבר לצד שלו ואמר הרי אית לי נמי חזית ודירי ודירך הוא הכותל ומקומו הלכך לא פייף אלא מלבר: אבתי אתי האי וגיי לההיא חזית שהוא (פצע) [לצד] שלו ואמר דירי ודירך הוא: השתא נמי לייף ליה. כלומר יחברם לכותל בטיט בלא שקיעה: מידע ידיע. יכולין להבין ולהבחין בין דבוקה לשקיעה: והא מבחוץ קתני. ועושה לו חזית מבחוץ קשיא להך לישנא דאמרי: ור' יוחנן אמר. היינו חזית: אהדר ליה כלילא דיילי. האנקה מתרגמינן ילא (ויקרא יא) והוא שרך שקורין הרלו"ן ושערו קשה כמחטין ועשה לו עטרה מעורו סביבות עיניו: השחת מיהת [דתנת וחס]. אנא ואת שנינו כאן ואין שומע: הנני מחלל את מקדשי. סיפיה דקרא מחמד עיניכם: מסתפינא

ממלכוסא. כפופים היו למלכות רומיים: מתמלכין. נוטלין רשות: אי זיינך עלך ספרך כחן. חם נתגחית בכלי מלחמתך שהרגת בית אדוניך ספר יוחסין שלך בידינו הוא [ידענו] שחתה עבד: לא רכא כו'. לא מלך ולא בן מלך: קלניא מסעביד. נעשה בן חורין מחליו: שישה. שיש ירוק שקורין ביי"ש: ומרמרא. שיש לבן: כוחלה. שיש לבוע כעין כחול: חידוותה דימא. גלי הים ןשהם נעים ונדים והעין י מתעששת בראייתן]: נענש דניחל. לקמיה מפרש עונשו: מלכי ישפר עלך. עלתי תיטב בעיניך: במיחו ענייו. בחנינת עניים: בכו סהח ארכא לשלותך. זיהא אורךן לשלומד: כולה מטה. כל החלום של פורענות בא עליו: לקלם ירחין סרי עשר. בשביל עלתו של דניחל תלה לו שנים עשר חדש: בהולא. לולבי דקלים: ודפנא. ענפי עץ ערמונים שקורין לו"ר ופרי שלו קורין ביי"ש: פשיטה. דהאבנים של שניהם דאפי׳ לא פסק לן דינא דמתני׳ המלמדנו שמתחלה בין שניהם עשאוה על כרחם היו חולקין בשוה האבנים שהרי ברשות שניהם מונחים ויד מי מהם תגבר: (הג"ה בפי' ר"ח קמ"ל דלא בעינן ראיה אלא שותף מפיק מיניה בלא ראיה ואיהו דטעין דדיליה נינהו עליו הראיה וכל כה"ג הכי דיינינן ליה. וזה הדין מפורש עוד כמו כן בפרק הבית והעלייה בתחילתו איבעית אימא בשותפין כי האי גוונא אנוחי אבנים ברשות חבירו לא קפדי וחזקת רשות לאו כלום הוא שמעינן מינה דכל כהאי גוונא דמילתא דידיעא בשותפתא לתרוייהו אע"ג דמנחי ברשותא דחד מינייהו לא יכול למיטעו דידי נינהו דברשותי מנחי דקי"ל שותפין לא הפדי אהדדי ע"כ): השתא סתם גינה אמרם לא. אע"פ שהיוק ראיהי קשה: אמר אביי כו'. האי מקום שנהגו לגדור דקתני מתני׳ אבקעה קאי: א"ר מאי אבל בבקעה. הא מינה סליק והכי איבעי (ג) למיתני אבל מקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו: מכפייה לקרנא לבר. ראשי הכותל יכוף ללד חבירו. וכל חזית לשון קלה הוא וכן שנינו בתמיד (פ"ב מ״ד) גבי מערכה וחזיתה מזרחה ראשי הגזירין וכן מחזה מול מחזה דמלכים (א ז) ראשי הנסרים מוסבין זה מול זה. יו ועביד מאבראי כופה ללדי ראשי הכותל שמחבר בראשו אבנים וטיט ומעבהו: דידי ודידיה הוא. כדקתני מתניתין כשעושין אותו בין שניהם עושין חזית מכאן ומכאן: השתח נמי גייו לה. לההיא כפופה שהיא ללדו ואימא דידי ודידיה הוא ולא עשינו חזית: מלגיו.

(לב ב"מ לב: ב"מ לד: ב"מ מח: סב. סנהדרין מז. פה. מכות ח:], ב) סוכה נא: ע"ש, ג) [עם איתא רבא], ד) ני דלא סגיא ליה בלא מלכא, ס) מגילה טו., ו) משתעשעת, ו) בס"ח: ראיתה, ה) ס"אועביו, ע) [וכן נפירקי דר"א פ"ג], י) שייך

תורה אור השלם

1 גם בְּמַדְעַרְ מֶלֶרְ אַל תִקַלֵל וּבְחַדְרֵי מִשְׁבָּבְרְּ אַל הְקַלֵּלֵל עֲשִׁיר בִּי עוף הַשְּׁמֵים יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וּבַעל בְּנָפִים יַגִּיד דְּבָר: בַּעל בְנָפִים יַגִּיד דְּבָר:

אָריייי לא תְקַלֵּל וְנָשִׁיא 2 גלהִים לא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא 2 בעמף לא תאר:

שמות כב כז

שמחז כב כו 3 בִּי גֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוּסְר: משלי ו כג 4 והַיָה בַּאַחַרית הַיָּמִים

נכוו יהיה הר בית יי בראש הָהָרִים וְנָשָּׁא מִגְּבָעוֹת וְנָהָרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם: מָבָרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם:

הַנָה אָם מֵעִינֵי הַעַרָה 5 נעשתה לשגגה ועשו כל ֶּנֶצֶשְׁיָנֶה לְּצָבֶּה לְּכְּ לְעלְה לְרִים נִיחֹם לְיִי וּמְנָחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כִּמִּשְׁפְּט וְשְׁעֵיר עִזִּים אֶחָד וְשְׁעֵיר עִזִּים אֶחָד :לְחַטָּאת במדבר טו כד קַחְשָּׁאַתּוּ במדבר טוּ כדּ בּ 6 אֱמַר לְבִית יִשְּׂרְאֵל בּה אָמַר אָדֹנְי יְיָ הְנְנִי מְחַלֵּל אֶת מִקְדְשׁי נְאוֹן עֻוְּכֶם מַחְמֵד עִינֵיכֶם וּמַחְמֵל נְבְּשְׁכֶם וּבְנִיכֶם וּבְּנוֹתְיַכֶּם נְבְּשְׁכָם וּבְנִיכֶם וּבְנוֹתְיַכֶּם אשר עזבתם בחרב יפלו:

יווקאל כו כא קלר וְהְאַנְשִׁים הָאֵלֶה בְּנֵי צְרוּיָה קשִׁים מִמֶּנִי וְשָׁלֵם יְיָ לעשה הרעה ברעתו: שמואל ב ג לט

שמואל ב 170 8 וַיַּרְפַּב אתוֹ בְּמִּרְפָּבֶת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו אַבָּרָרְ וְנָתוֹן אתוֹ עַל בל ארץ מצרים: בראשית מא מג

9 לַהֵן מַלְבָּא מַלְבֵּי יִשְׁפַּר וְעַנְיָתֶרְ בְּמָתוֹן עַנְיָן הֵן תֶּהֶתֵּא אַרְכָּה לִשְׁלַוְתָּךְ: דניאל ד כד

דניאל ד כד 10 כּלָא מְטָא עַל וְבוּכַדְנָצַר מַלְכָּא: ַ

11 לִקְצָת יַרְחִין הְרֵי עֲשַׂר על הַיבַל מַלְבוּתָא דִּי בָבֶל מִהַלְּךְ הַוָה: דניאל ד כו תְּתַּלֶּךְ תְּּלֶרְה דְּנְיאֹד כּר וּתְּלֶּרְהְ תְּלֶּרְה בְּנְיאֹד כְּרְ וְתִּלְּרְה אֲשֶׁר בְּתְּלֶרְה אֲשֶׁר הָמֶבְּרְה אֲשֶׁר הָמֶבְּרְה אֲשֶׁר הָמֶבְּרְה אֲשֶׁר הָמְבְּרְבְיִי לְדָעת מַה זָה וְעַל אסתר ד ה

הגהות הב"ח

(א) גם' א"ל מסתפינא איכא איניש דשמע מלתא יאול ומודט ליה א"ל השחא בדהבא: למחפייה נדהבה: (ג) רש"י ד"ה ה"כ מהי וכו' היבעי ליה למיתנא:

רבינו גרשום

כלילא דיילי. כתר של מיני האנקה שהן עלוקות נתן סביב ראשו וניקרו עיניו: כי נר מצוה ותורה אור. אלו תלמידי חכמים שעוסקין . . סנהדרין: אלו בתורה ממלכותא. זו מלכות רומאי שהיה משועבד להם: שלחו שהיה משועבו להם: שלחו ליה. ממלכות רומיים אם ויינך עלך ספרך כאן כלומר

אם מלחמתך עליך שאתה מתגבר לשם ייחוסך כאן שיודעין אנו מאיזה משפחה אתה לפי שהורקנוס אביו של הורדוס פעם אחת הלד על הרומים להלחם ונצח וראה בשביה שפחה אחת יפת תואר וחמדה ועשה לה כדיו תורה ובא עליה והוליד ממנה אותה זרק כי חורוכים מחורים בנוד האו בשבה או הפוח אותה בנו הואה אותרו לפשר זיך המדודם כי להחורים המחורים במבוד אותו הנדרוס ולפיכך די מחופין אותו מיחוסו: קלניא. בן חורין נעשה: שישא. שיש לבן: ומרמרא מנומרין: כוחלא, שחורין כ עבד היה: בהוצא ודפנא. שנהגין לעשות גדר מכפות תמרים ודפנא עץ של (עור) [ערמון] שקורין לו״ר וכיון דנתרצו לעשות כותל על זה ועל זה לעכב שלא יעשו אלא כמנהג המדינה: קמ"ל. כיון דזה נותן מחצה וזה נותן מחצה אין צריך להביא ראיה: **פיבקא** וכן בגינה מקום שנהגו לגדור בגויל או בגזית וחבירו מעכב היו כופין אותו משום דאיכא היזק ראיה כדאוקימנא